

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร*

อาภาพร เผ่าวัฒนา** Ph.D.

บทคัดย่อ: การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-20 ปี (อายุเฉลี่ย 17 ปี) จำนวน 343 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการเลี้ยงดู การสื่อสารเรื่องเพศ อำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศ การนึกคิดเกี่ยวกับเรื่องเพศ และพฤติกรรมทางเพศ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ANOVA และ Post hoc analysis (Bonferroni)

ผลการศึกษาพบว่าวัยรุ่นร้อยละ 28.4 เคยมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 17.8 มีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย ส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (51.6%) รองลงมาคือการเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง (4.7%) มารดาพูดคุยด้วยเป็นบางครั้งในเรื่องความต้องการทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ การมีเพศสัมพันธ์และผลกระทบ ส่วนใหญ่มีอำนาจต่อรองในสัมพันธภาพและรับรู้ความสามารถในสัมพันธภาพต่ำ ใช้ความนึกคิดในสัมพันธภาพในการจำกัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ รูปแบบการเลี้ยงดูที่แตกต่างกันส่งผลให้เกิดความแตกต่างของการรับรู้สมรรถนะตนเองในเรื่องเพศ ด้านการปฏิเสธ ($F = 3.06$, $p\text{-value}=.010$) การป้องกัน ($F = 3.32$, $p\text{-value}=.006$) และความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศ ($F = 2.90$, $p\text{-value}=.014$)

ผลการศึกษาเสนอแนะให้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบบริการที่เน้นการมีส่วนร่วมของมารดาและบุตรสาว การเสริมสร้างพลังอำนาจส่วนบุคคล การรับรู้สมรรถนะในเรื่องเพศ และทักษะการสื่อสารเรื่องเพศผ่านรูปแบบการเลี้ยงดูโดยผ่านแรงผลักดันของสังคม

วารสารสภาการพยาบาล 2551; 23(4) 56-71

คำสำคัญ: รูปแบบการเลี้ยงดู ทักษะการสื่อสารเรื่องเพศ การรับรู้สมรรถนะทางเพศวัยรุ่นหญิงชุมชนแออัด

*ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

**ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาการพยาบาลสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (Sexually Transmitted Infections: STIs) โดยเฉพาะโรคเอดส์แพร่ระบาดในประเทศไทย จากรายงานสรุปจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีอาการ ของกองควบคุมโรคเอดส์สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ระหว่างปี พ.ศ. 2527 ถึง พ.ศ. 2543 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะอุบัติการณ์ในเพศหญิงเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า¹ เมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุพบว่า ผู้หญิงอายุระหว่าง 20 - 24 ปี เป็นกลุ่มที่มีการเพิ่มอย่างรวดเร็วจำนวนของผู้ป่วยโรคเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีอาการ เนื่องจากเริ่มติดเชื้อเอชไอวี และพัฒนาเป็นผู้ป่วยโรคเอดส์ใช้เวลาเฉลี่ย 10 ปี จึงอาจเป็นไปได้ว่าคนกลุ่มนี้ได้รับเชื้อตั้งแต่อยู่ในช่วงวัยรุ่น ถึงแม้มีการศึกษาปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ในเด็กวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตอนต้น แต่มีการศึกษาส่วนน้อยที่ศึกษาพฤติกรรมทางเพศของผู้หญิง^{2,3} โดยเฉพาะวัยรุ่นในชุมชนแออัดที่ด้อยโอกาส และมีความเสี่ยงสูง⁴

ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การอธิบายพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิง คือ การเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู วิธีการและเนื้อหาเรื่องเพศที่ควรสื่อสาร ในระดับปัจเจกบุคคล แหล่งข้อมูลส่วนใหญ่ได้มาจากกลุ่มเพื่อนและสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ⁵ อย่างไรก็ตามพฤติกรรมของบุคคลไม่ได้เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงเนื่องจากปัจจัยส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่มีปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมด้วย การศึกษาที่ผ่านมาได้อธิบายถึงความเข้าใจ

ความสัมพันธ์ระหว่างเพศความสามารถในการต่อรองในสัมพันธภาพที่จะกำหนดพฤติกรรมให้เป็นไปตามความต้องการของตนเองและเพศตรงข้าม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญที่จะทำให้วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัย⁶

ความเข้าใจรูปแบบและกลไกของสัมพันธภาพทางเพศโดยเฉพาะในเรื่องของอำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่ความเข้าใจในพฤติกรรมทางเพศ เนื่องจากรูปแบบและกลไกของความสัมพันธ์ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมทางเพศของบุคคล ผ่านการรับรู้สมรรถนะของตนเอง โดยที่การรับรู้สมรรถนะทางเพศของตนเองเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้และพฤติกรรม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

บุตรสาวที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีการสื่อสารเรื่องเพศกับมารดา อำนาจการต่อรอง

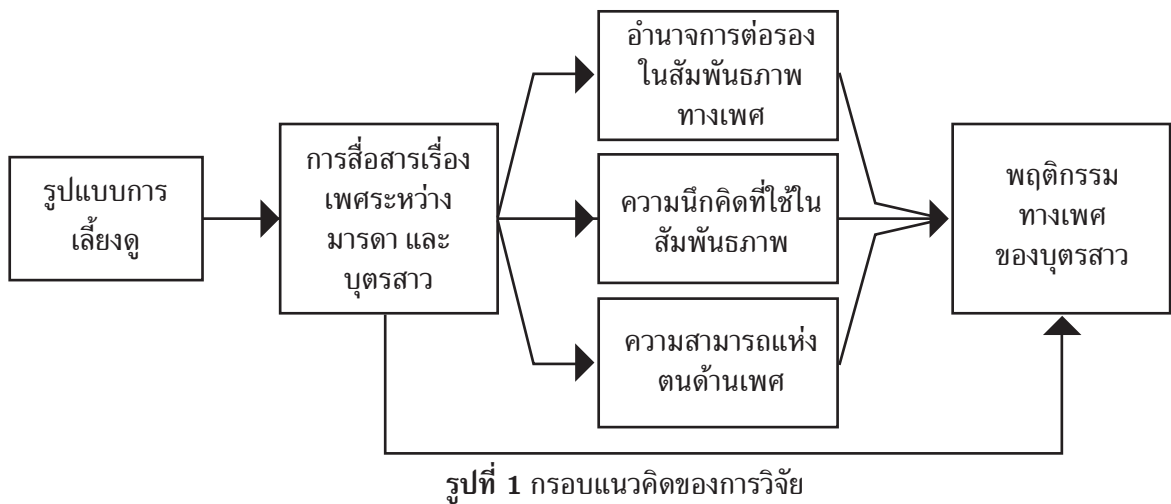
**ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร**

ในสัมพันธภาพทางเพศ ใช้การนึกคิดเพื่อจำกัดพฤติกรรมทางเพศ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ และพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัย มากกว่าบุตรสาวที่ได้รับการเลี้ยงดูในรูปแบบอื่นๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการรวบรวมวรรณกรรมและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่ออธิบายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นหญิง การศึกษาที่ผ่านมาสนับสนุนว่ารูปแบบการเลี้ยงดูจะส่งผลถึงลักษณะและวิธีการสื่อสารในครอบครัว^{7,8} ผลกระทบของความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดู การสื่อสารเรื่องเพศส่งผลถึงอำนาจในการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ⁹ บุคคล

ที่อยู่ในสภาวะที่รับรู้ว่าตนเองไม่สามารถทำอย่างที่ดีเองหรือบุคคลอื่นคาดหวัง (หรืออีกนัยหนึ่ง คือ ความด้อยค่าในตนเอง) จะง่ายต่อการถูกรอบงำทางด้านความคิด และพฤติกรรม โดยมีความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพเฉพาะอย่าง ที่เรียกว่า “การสนองความต้องการ” โดยเน้นที่การสนองความต้องการของบุคคลอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้น การนึกคิดเฉพาะอย่างนี้นำไปสู่การเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ² หากบุคคลมีความมั่นใจในสมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศด้านการปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์ การยืนยันในความคิดเห็น และการใช้ถุงยางอนามัย⁵ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศจะลดน้อยลงแนวคิดเหล่านี้นำมาผสมผสานดังแสดงในรูปที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย นี้ เป็นการ ศึกษา เชิง พรรณนา (Descriptive study) กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นเพศหญิง อายุระหว่าง 15-20 ปี จำนวน 334 คน การคำนวณขนาดตัวอย่างใช้หลักการคำนวณ Power analysis กำหนด Power ที่ .80 Effect size .20 และ ค่า $\alpha = .05$

ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 197 คน แต่เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบโมเดลในการอธิบายพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นเพศหญิง เพื่อให้บรรลุถึงข้อตกลงพื้นฐานของการทดสอบโมเดล จึงต้องเก็บข้อมูลอย่างน้อยกลุ่มละ 300 คน¹⁰

การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างผ่านการสุ่มแบบชั้นภูมิ(Stratified random sampling)จากเขตเมืองชั้นในและชั้นนอก ในแต่ละเขตสุ่มพื้นที่ (พื้นที่รัตนโกสินทร์ พื้นที่เจ้าพระยา พื้นที่บูรพา พื้นที่ศรีนครินทร์ พื้นที่ธนบุรีเหนือ และพื้นที่ธนบุรีใต้) แต่ละพื้นที่สุ่มอย่างง่ายโดยใช้สัดส่วนเพื่อเลือกชุมชน ได้ชุมชนที่เข้าร่วมการวิจัยทั้งสิ้น 24 ชุมชน (ชุมชนละ 13-14 คน) ในแต่ละชุมชนได้กลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดไม่ต่ำกว่า 1 ปี 2) อ่านและเขียนภาษาไทยได้

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพ

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วยข้อความถามจำนวน 13 ข้อ เกี่ยวกับ อายุ ศาสนา ที่อยู่อาศัย การศึกษา และแบบแผนการดำรงชีวิต (การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การเสพยาเสพติด)

2. แบบวัดรูปแบบของการเลี้ยงดู เป็นแบบประเมินการเลี้ยงดู 5 รูปแบบ คือ การเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง การเลี้ยงดูแบบรักตามใจ การเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตย และการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) จาก 0 (ไม่เคยเลย) ถึง 4 (เป็นประจำ) มีทั้งหมด 50 ข้อ แบ่งแต่ละรูปแบบการเลี้ยงดูรูปแบบละ 10 ข้อ พิสัยของคะแนนแต่ละรูปแบบอยู่ระหว่าง 0-40

คะแนนรวมการเลี้ยงดูแต่ละแบบ ถ้าคะแนนการเลี้ยงดูแบบใดแบบหนึ่งมากกว่าการเลี้ยงดูอีก 4 แบบ ตั้งแต่ 5 คะแนนขึ้นไป จะถือว่าได้รับการเลี้ยงดูแบบนั้น แต่ถ้าคะแนนการเลี้ยงดูที่สูงสุดต่างกับอีก 4 แบบ ไม่ถึง 5 คะแนน ถือเป็นการเลี้ยงดูแบบหลากหลาย¹¹ แบบวัดชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Cron-

bach alpha's coefficient) ในการศึกษาครั้งนี้ 0.86

3. แบบวัดการรับรู้เกี่ยวกับการสื่อสารเรื่องเพศ เป็นแบบวัดที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อประเมิน 2 องค์ประกอบ คือ 1) เนื้อหาที่สื่อสาร และ 2) ความถี่และวิธีการในการสื่อสารเรื่องเพศ⁸ จำนวน 23 ข้อ ซึ่งแยกออกเป็น 7 เรื่อง คือ 1) การสืบพันธุ์และการปฏิสนธิ 2) สุขวิทยาส่วนบุคคล 3) การปฏิบัติเมื่อมีความต้องการทางเพศ 4) การคบเพื่อนต่างเพศ 5) การมีเพศสัมพันธ์และผลกระทบ 6) การหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามทางเพศ และ 7) การแต่งงาน ในแต่ละข้อกลุ่มตัวอย่างต้องประเมินว่าตนเองพูดกับมารดาบ่อยครั้งเพียงใด จาก 1 (ไม่เคยเลย) ถึง 4 (บ่อยครั้ง) และข้อนั้นมีวิธีการสื่อสารอย่างไร พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-92 คะแนนสูง หมายถึงมีการสื่อสารเรื่องเพศสูง แบบวัดชุดนี้มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach alpha's Coefficient) ในการศึกษาครั้งนี้ 0.89

4. แบบวัดความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ² แบ่งเป็น 2 องค์ประกอบคือ 1) การสนองต่อความต้องการ และ 2) การจำกัดกิจกรรมการสนองต่อความต้องการ มี 13 ข้อเกี่ยวกับการสนองต่อความต้องการในเรื่องความสัมพันธ์ พัฒนาการ และความอยากรู้อยากเห็น กลุ่มตัวอย่างประเมินการใช้เหตุผลแต่ละข้อในสถานการณ์จริง จาก 0 (ไม่ได้ใช้เลย) ถึง 3 (ใช้มากที่สุด) ช่วงความเป็นไปได้ของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-39 คะแนนสูงหมายถึงมีการใช้เหตุผลเพื่อสนองต่อความต้องการของตนเองมาก ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach alpha's coefficient) ในการศึกษาครั้งนี้ 0.74

การจำกัดกิจกรรม ประกอบด้วยคำถาม 11 ข้อ เกี่ยวกับผลกระทบทางลบจากการมีเพศสัมพันธ์ การมี

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจการต่อรองในสัมพันธ์ภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธ์ภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

คุณธรรมความกลัวกลุ่มตัวอย่างประเมินการใช้เหตุผล
แต่ละข้อในสถานการณ์จริง จาก 0 (ไม่ได้ใช้เลย)
ถึง 3 (ใช้มากที่สุด) ช่วงความเป็นไปได้ของคะแนน
อยู่ระหว่าง 0-33 คะแนนสูง หมายถึง มีการใช้เหตุผล
เพื่อจำกัดกิจกรรมมาก ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach
alpha's coefficient) ในการศึกษาครั้งนี้ 0.88

5. แบบวัดอำนาจการต่อรองในสัมพันธ์ภาพ
ทางเพศ⁶ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ การ
ควบคุมในสัมพันธ์ภาพ และการควบคุมการตัดสินใจ⁹
การควบคุมในสัมพันธ์ภาพ ประกอบด้วยคำถาม 15
ข้อ เกี่ยวกับการแต่งกาย การจัดการกับความขัดแย้ง
ในสัมพันธ์ภาพ กลุ่มตัวอย่างประเมิน จาก 1 (ไม่
เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ถึง 4 (เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ช่วงความ
เป็นไปได้ของคะแนนอยู่ระหว่าง 15-60 คะแนนสูง
หมายถึง มีการควบคุมอำนาจในสัมพันธ์ภาพสูง ส่วน
การควบคุมการตัดสินใจ ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ
เกี่ยวกับบุคคลที่ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ในสัมพันธ์ภาพ
จาก 1 (แฟน) 2 (ทั้งสองคนเท่า ๆ กัน) และ 3 (ตัว
วัยรุ่นเอง) ช่วงความเป็นไปได้ของคะแนนอยู่ระหว่าง
8-24 คะแนนสูง หมายถึง มีอำนาจในการตัดสินใจสูง
ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach alpha's coefficient) ใน
การศึกษาครั้งนี้ 0.84

6. แบบวัดการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่อง
เพศ¹² ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ การรับรู้
สมรรถนะในการปฏิเสธ การยืนยันในความคิดเห็น
และการป้องกันตนเองจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
มีจำนวน 20 ข้อ ในแต่ละข้อกลุ่มตัวอย่างต้องประเมิน
ว่าตนเองมีความเชื่อมั่นในการกระทำกิจกรรมนั้นมาก
น้อยเพียงใด จาก 0 (ไม่มั่นใจเลย) ถึง 3 (มั่นใจมาก)
คะแนนสูง หมายถึง มีการรับรู้ความสามารถในตนเอง

สูง ค่าความเชื่อมั่น (Cronbach alpha's coefficient) ใน
การศึกษาครั้งนี้ 0.80

7. แบบวัดพฤติกรรมทางเพศ² ประกอบด้วย
17 กิจกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ (ตัวอย่างเช่น
การจูบแบบปิดปาก การสัมผัสไต้ร่มผ้าในระดับต่ำกว่า
เอว การมีเพศสัมพันธ์ทางช่องคลอดโดยไม่ใช้ถุงยาง
อนามัย) การให้คะแนนของแต่ละกิจกรรมขึ้นอยู่กับ
ความเป็นไปได้ที่จะติดเชื้โรคทางเพศสัมพันธ์ เริ่ม
จากการการมีเพื่อนชาย = 0 ถึง การมีเพศสัมพันธ์
ทางช่องคลอดหรือทวารหนักโดยไม่ใช้ถุงยางอนามัย
= 8 ช่วงความเป็นไปได้ของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-8
คะแนนสูง หมายถึง มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาของ
เครื่องมือ (validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำ
เครื่องมือที่ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา
ไปทดลองใช้กับวัยรุ่นหญิงในชุมชนแออัด เขต
กรุงเทพมหานครที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
ครั้งนี้ จำนวน 45 คนได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability)
ของเครื่องมือ (Cronbach alpha's coefficient) มีค่า
สูงกว่า 0.70

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหิดล (MUPH 2006-109) ผู้วิจัยได้
ประชาสัมพันธ์โครงการกับอาสาสมัครสาธารณสุข
(ออส.) หรือประธานชุมชนในแต่ละชุมชน หลังจากนั้น
จึงนัดหมายผู้สนใจที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนด
เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยการลงชื่อพร้อมหมายเลข
โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ (ชื่อและหมายเลข

ภาพรวม

โทรศัพท์ที่มีไว้เพื่อติดตามในกรณีที่บุคคลนั้นไม่มาตามเวลานัด) และจะถูกทำลายทันทีหลังตอบแบบสอบถามก่อนตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้รับการอธิบายถึงวัตถุประสงค์ ประโยชน์ที่จะได้รับ และเน้นการไม่เปิดเผยชื่อของผู้ตอบแบบสอบถาม ถ้ารู้สึกไม่สบายใจสามารถเลือกที่จะไม่ตอบในข้อนั้น หรือยุติการตอบได้โดยไม่มีผลกระทบใดๆ หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัย แล้วจึงตอบแบบสอบถามซึ่งใช้เวลาประมาณ 45 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อตัวแปรที่ศึกษาโดยใช้ ANOVA และ Post hoc analysis (Bonferroni) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 17 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.6) อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-16 ปี (49.2%) รองลงมาคือ ช่วงอายุระหว่าง 17-18 ปี (28.1%) นับถือศาสนาพุทธ (94.2%) การศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา (62.3%) อาศัยอยู่กับพ่อแม่ (45.4%) มีชั่วโมงในการพูดคุยกับมารดาในแต่ละวันประมาณ 5 ชั่วโมง (13.1%) รองลงมาคือ 4 และ 6 ชั่วโมง (11.5%) มีจำนวนพี่น้อง 1-2 คน (56.0%) ส่วนใหญ่เป็นบุตรคนแรก (51.5%) ได้รับค่าใช้จ่ายจากพ่อแม่ (82.2%) โดยเฉลี่ย 2,000 บาท/เดือน และรายได้เพียงพอ (79.9%) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มสุรา และไม่ใช้ยาเสพติด

พฤติกรรมทางเพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ชอบเพศตรงข้าม (83.4%) อายุที่เริ่มมีประจำเดือนโดยเฉลี่ย 12.8 ปี อายุเฉลี่ยของการมีนัดกับ

เพื่อนชายครั้งแรกคือ 15.3 ปี มีจำนวนคู่นอน 1 คน (27.1%) เคยมีเพศสัมพันธ์ (28.4%) อายุเฉลี่ยที่มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกคือ 15.8 ปี อายุต่ำสุดคือ 13 ปี อายุเฉลี่ยของบุคคลที่มีเพศสัมพันธ์ด้วยครั้งแรกคือ 18 ปี สถานะของความสัมพันธ์เป็นแฟน (91.9%) และมีความจริงจังในความสัมพันธ์เล็กน้อย (35.7%) ประมาณครึ่งหนึ่งใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรก (50.8%) สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องเพศกับบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างมีความจริงจังมากที่สุด พบว่า มากกว่าครึ่งมีกิจกรรมที่นำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ คือ ไปไหนมาไหนด้วยกันสองต่อสอง (63.3%) เกาะกุ่มมือกัน (64.4%) และนั่งใกล้ชิดกัน (80.8%) ส่วนการมีเพศสัมพันธ์ พบว่า มีเพศสัมพันธ์ทางช่องคลอดโดยใช้ถุงยางอนามัย (21.6%) เมื่อแบ่งระดับของพฤติกรรมทางเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมทางเพศปลอดภัย (68.8%)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย (51.6%) รองลงมาเป็นการเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครอง (4.7%) แบบอิตาเลียน (3.5%) แบบรักตามใจ (2.3%) แบบปล่อยปละละเลย (1.2%) ประมาณ 36.7% ได้รับการเลี้ยงดูแบบหลากหลาย

โดยทั่วไปกลุ่มตัวอย่างได้พูดคุยกับมารดาในเรื่องการคบเพื่อนต่างเพศ สุขวิทยาส่วนบุคคล การแต่งงาน และการหลีกเลี่ยงภาวะคุกคามทางเพศ แต่หลีกเลี่ยงที่จะพูดคุยกับมารดาในเรื่องการสืบพันธุ์และการปฏิสนธิ การปฏิบัติเมื่อมีความต้องการทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ การมีเพศสัมพันธ์และผลกระทบวิธีการสื่อสารที่ใช้เป็นการยกตัวอย่างจากปัญหาที่พบ แต่ถ้าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น การมีประจำเดือน ความต้องการทางเพศ การคบเพื่อนต่างเพศ ใช้วิธีพูดคุยเรื่องนั้นโดยตรง ถ้า

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

เป็นเรื่องที่พบโดยทั่วไปในสังคมปัจจุบัน และมีการเผยแพร่ทางทีวี หนังสือพิมพ์ เช่น การคุกคามทางเพศ มารดาใช้การชวนพูดคุยโดยยกตัวอย่างจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (40.3%) มีการสื่อสารเรื่องเพศในระดับต่ำ (ตารางที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (74.6%) มีอำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} = 27.7$, $SD. = 5.15$) กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งที่คู่รักไม่อนุญาตให้สวมใส่เสื้อผ้าที่ล่อแหลม เช่น เสื้อเกะออก และต้องบอกให้คู่รักรู้ว่าอยู่ที่ไหนตลอดเวลา ในทางตรงกันข้ามร้อยละ 53.1 มีอำนาจการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในระดับสูง ($\bar{X} = 20.6$, $SD. = 5.15$) ทั้งสองคนมีการตัดสินใจเท่า ๆ กันในเรื่องการออกความเห็นเมื่อมีเรื่องสำคัญที่ต้องตัดสินใจ แต่กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจเองว่าเพื่อนคนไหนที่ควรจะคบหาสมาคมด้วย การมีเพศสัมพันธ์ และการใช้ถุงยางอนามัย (ตารางที่ 1)

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศแต่ละด้านคล้ายคลึงกัน คือ มีการรับรู้ความสามารถในระดับต่ำ (ตารางที่ 1) การรับรู้ความสามารถในการปฏิเสธ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 34.7% คิดว่าตนเองทำไม่ได้ในเรื่องการเลือกที่จะมีเพศสัมพันธ์กับใครและเมื่อไร และมากกว่าครึ่งคิดว่าทำได้และมั่นใจมากในเรื่องปฏิเสธการมีกิจกรรมทางเพศกับคนอื่นที่ไม่ใช่แฟน (68.4%) ปฏิเสธการมีกิจกรรมทางเพศเมื่อไม่พร้อม (57.8%) และปฏิเสธการมีเพศสัมพันธ์กับแฟน (49.6%) การรับรู้ความสามารถในการยืนยันความคิดเห็นของตน กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.5 คิดว่าตนเองทำไม่ได้ในเรื่องพกถุงยางอนามัย ติดตัวตลอดเวลา การสวมใส่ถุงยางอนามัยในอวัยวะเพศที่แข็งตัว (29.8%) และการซื้อถุงยางอนามัยหรือ

ใช้การคุมกำเนิดวิธีอื่น ๆ (23.5%) ส่วนที่มีความมั่นใจมากคือการคุยกับแฟนถึงการใช้อย่างอนามัยเพื่อป้องกันโรคเอดส์ (36.7%) การรับรู้ความสามารถในการป้องกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าตนเองทำไม่ได้ในการที่จะขอให้แฟนกระตุ้นทางเพศตามที่ต้องการ (72.0%) การเป็นผู้เริ่มกิจกรรมทางเพศ (64.9%) การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง (55.8%)

กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เหตุผลในการมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในด้านสัมพันธภาพ พัฒนาการและความอยากรู้อยากเห็น ที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการใช้เหตุผลในระดับต่ำ (ตารางที่ 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้เหตุผลเกี่ยวกับไม่ต้องการสูญเสียแฟน (54.5%) ต้องการมีเพศสัมพันธ์เพราะเป็นสิ่งที่เท่ (85.0%) หรือ ต้องการเพลิดเพลินจากกิจกรรมทางเพศ (74.7%) เป็นต้น แต่ใช้เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน เช่น ต้องการเป็นเหมือนเพื่อน และต้องการเพิ่มความมั่นใจในตัวเอง (24.9%) ต้องการแสดงว่าโตเป็นผู้ใหญ่ (18.2%) และต้องการรู้ว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นอย่างไร (30.2%) เป็นบางครั้ง

กลุ่มตัวอย่างมีการใช้เหตุผลในการจำกัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศในแต่ละด้านที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการใช้เหตุผลในระดับต่ำ (ตารางที่ 1) กลุ่มตัวอย่างประมาณหนึ่งในสามใช้เหตุผลเกี่ยวกับผลกระทบทางลบของการมีเพศสัมพันธ์ เช่น ความล้มเหลวของแผนการเรียนและอาชีพเป็นประจำ (38.8%) ซึ่งสอดคล้องกับเหตุผลเชิงคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับความไม่พร้อมหรือเด็กเกินไปที่จะมีกิจกรรมทางเพศ (38.9%) และยังไม่โตพอที่จะชั่งแวงกับกิจกรรมทางเพศ (40.7%) แต่กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้เหตุผลที่เกี่ยวข้องกับ ความกลัว (25.1%) และความวิตกกังวล (27.1%) เลย

ตารางที่ 1 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ศึกษา (n=343)

ปัจจัย*	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.
พฤติกรรมทางเพศ			
เสียงสูง (8)	18.4	8	-
เสียงปานกลาง (4-6)	12.8	5.5	0.69
ปลอดภัย (0-3)	68.8	0.8	0.60
การสื่อสารเรื่องเพศ			
สูง (55-84)	27.4	64.1	7.01
ต่ำ (23-54)	40.3	40.3	8.09
อำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ			
สัมพันธภาพระหว่างบุคคล			
สูง (36-48)	25.4	39.8	3.16
ต่ำ (15-35)	74.6	27.7	5.15
การตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล			
สูง (19 - 24)	53.1	20.6	1.68
ต่ำ (8 - 18)	46.9	16.4	1.66
การรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศ			
การปฏิเสธ			
สูง (17-21)	36.2	19.0	1.58
ต่ำ (0-16)	63.8	10.6	4.36
การยืนยันในความคิดเห็น			
สูง (17-21)	14.6	18.5	1.54
ต่ำ (0-16)	85.4	10.2	4.24
การป้องกัน			
สูง (12-15)	2.3	13.4	1.30
ต่ำ (0-11)	97.7	3.3	2.65
การนึกคิดที่ใช้ในการมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ			
สัมพันธภาพ			
สูง (9-15)	18.1	11.32	2.20
ต่ำ (0-8)	81.3	2.8	2.52
พัฒนาการ			
สูง (11-18)	3.5	13.9	2.81
ต่ำ (0-10)	95.9	1.8	2.33
ความอยากรู้อยากเห็น			
สูง (4-6)	7.0	4.5	0.78
ต่ำ (0-3)	92.4	0.6	0.89

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
 อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
 และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของปัจจัยที่ศึกษา (n=343) (ต่อ)

ปัจจัย*	ร้อยละ	\bar{X}	S.D.
การนึกคิดที่ใช้ในการจำกัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ			
ผลกระทบต่อทางลบของการมีเพศสัมพันธ์			
สูง (10-12)	35.3	11.4	0.80
ต่ำ (0-9)	63.8	4.5	3.01
การมีคุณธรรม			
สูง (12-15)	31.5	14.1	1.13
ต่ำ (0-11)	67.6	5.5	3.62
ความกลัว			
สูง (5-6)	28.9	5.8	0.42
ต่ำ (0-4)	70.3	1.9	1.54

* ตัวเลขในวงเล็บเป็นการนำเสนอคะแนนในแต่ละระดับ

รูปแบบการเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์กับการรับรู้สมรรถนะตนเองในเรื่องเพศด้านการปฏิเสธ และการป้องกัน และความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($F_{5,337}=3.06$, $p\text{-value}=0.01$; $F_{5,337}=3.32$, $p\text{-value}=0.006$; $F_{5,337}=2.90$, $p\text{-value}=0.014$ ตามลำดับ) แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับอำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ และพฤติกรรมทางเพศ

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูที่ส่งผลต่อการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสามารถในการปฏิเสธ และการป้องกันสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบ

คุ้มครองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .001$) (ตารางที่ 2)

ด้านความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบคุ้มครองมีความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแบบรักตามใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .05$) กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบหลากหลายมีความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแบบรักตามใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < .05$) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศและความถี่ของการสื่อสารเรื่องเพศจำแนกตามรูปแบบการเลี้ยงดู (n=343)

ปัจจัย	Mean difference	Std.Error	p-value
การรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศ			
<i>การปฏิบัติ</i>			
ประชาธิปไตย vs. คู่ครอง	5.07	1.39	<.001
คู่ครอง vs. เข้มงวด	-4.83	2.04	.019
คู่ครอง vs. หลากหลาย	-4.18	1.42	.004
<i>การป้องกัน</i>			
ประชาธิปไตย vs. คู่ครอง	1.85	0.77	.018
คู่ครอง vs. หลากหลาย	-2.54	0.79	.001
เข้มงวด vs. หลากหลาย	-2.00	0.90	.027
ความถี่ในการสื่อสารเรื่องเพศ			
ประชาธิปไตย vs. เข้มงวด	8.39	3.93	.034
ประชาธิปไตย vs. รักตามใจ	10.22	4.76	.033
คู่ครอง vs. เข้มงวด	11.85	5.03	.019
คู่ครอง vs. รักตามใจ	13.69	5.70	.017
เข้มงวด vs. หลากหลาย	-9.69	3.98	.015
รักตามใจ vs. หลากหลาย	-11.53	4.80	.017

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู และการสื่อสารเรื่องเพศ

รูปแบบการเลี้ยงดูส่งผลให้มีความแตกต่างของการสื่อสารเรื่องเพศ ผลการวิจัยพบว่าการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาวมากกว่าการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแบบรักตามใจ เนื่องจากการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรมทั้งในด้านความรัก ความเอาใจใส่ มีความใกล้ชิดกับเด็ก พ่อแม่ยอมรับในความสามารถและความคิดของเด็ก มีเหตุผล ทำให้เด็กสามารถแสดง

ความคิดเห็น ได้ตอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง จึงส่งผลให้พ่อแม่หรือผู้ปกครองสามารถสื่อสารกับเด็กได้อย่างเปิดเผย ซึ่งตรงกันข้ามกับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองใช้อำนาจเด็ดขาดภายในบ้าน มีการวางกฎเกณฑ์และจุดมุ่งหมายไว้ให้เด็กปฏิบัติตาม จะคอยควบคุมทั้งพฤติกรรม และความคิด ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษ ทำให้เด็กไม่กล้าที่จะสื่อสารด้วย เนื่องจากกลัวการถูกลงโทษ โดยเฉพาะการสื่อสารเรื่องเพศที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้ามสำหรับวัฒนธรรมไทย^{7,8}

พ่อแม่ที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบคู่ครองมีการ

**ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร**

สื่อสารเรื่องเพศมากกว่าการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแบกรักตามใจ เนื่องจากการเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง พ่อแม่หรือผู้ปกครองจะครอบงำทั้งในเรื่องส่วนตัว ความคิดเห็น การแต่งกาย และมารยาทของเด็ก โดยยึดเอาความพอใจและความต้องการของตนเป็นหลักทำให้เด็กรู้สึกว่าจะไม่ได้รับอิสระ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง แต่พ่อแม่ยังแสดงความรัก ความห่วงใย จึงส่งผลให้เกิดการสื่อสารระหว่างพ่อแม่และบุตรมากกว่าการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่พ่อแม่วางกฎเกณฑ์ทุกอย่าง และถ้าเด็กไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ และการเลี้ยงดูแบบรักตามใจ ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองยินยอมให้บุตรแสดงพฤติกรรมต่างๆ ได้ตามใจโดยไม่มีกฎเกณฑ์แม้กระทั่งทำผิดก็ไม่ถูกทำโทษ^{7,8} สอดคล้องกับการศึกษาของ จิรวัดนา แก้วหนองเสม็ด ที่ศึกษาในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการมีความรักใคร่ผูกพันในครอบครัว การให้กำลังใจไม่ทำให้อับอาย การให้กำลังใจเมื่อเกิดปัญหา มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างบุตรและบิดามารดา¹²

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู และการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศ

รูปแบบการเลี้ยงดูส่งผลให้มีความแตกต่างของการรับรู้สมรรถนะของตนเองในเรื่องเพศด้านการปฏิเสธ และการป้องกัน พบว่า พ่อแม่ที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยส่งผลให้บุตรสาววัยรุ่นรับรู้ความสามารถตนเองด้านการปฏิเสธและการป้องกันมากกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง เนื่องจากการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยเป็นการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น พ่อแม่ยอมรับในความสามารถและความคิดของ

เด็ก มีเหตุผล ทำให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็น หรือ ปฏิเสธสิ่งที่ตนเองไม่เห็นด้วย โดยไม่ต้องกังวล เรื่องการถูกลงโทษ ซึ่งตรงกันข้ามกับการเลี้ยงดูแบบคุ้มครองที่พ่อแม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าไม่ได้รับอิสระ มีการครอบงำทางความคิดเห็น ทำให้เด็กขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความวิตกกังวล ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลให้เด็กไม่สามารถปฏิเสธแรงผลักดันจากภายนอกได้^{7,8}

พ่อแม่ที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูแบบคุ้มครองส่งผลให้บุตรสาววัยรุ่นรับรู้ความสามารถตนเองด้านการปฏิเสธน้อยกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และหลากหลาย เนื่องจากพ่อแม่ทำให้เด็กไม่สามารถปฏิเสธสิ่งที่เป็ความต้องการของบุคคลอื่นได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดที่ถึงแม้พ่อแม่จะมีการวางกฎเกณฑ์ให้บุตรปฏิบัติตาม และคอยควบคุมทั้งพฤติกรรมและความคิด ถ้าเด็กไม่ปฏิบัติตามก็จะถูกลงโทษแต่เป็นการลงโทษที่สมเหตุผลและยุติธรรม จะกระตุ้นให้บุตรมีความสามารถและพัฒนาให้เด็กไปเร็วกว่าอายุ จึงอาจส่งผลให้เด็กรับรู้ความสามารถในการปฏิเสธได้มากกว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบคุ้มครอง^{7,8}

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูและอำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ

รูปแบบการเลี้ยงดูไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างของอำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ เนื่องจาก

การอบรมเลี้ยงดูเป็นการปฏิบัติของพ่อแม่ผู้ปกครองที่มีต่อเด็กในด้าน 1) การอบรมเลี้ยงดู 2) การเป็นตัวอย่าง 3) การให้รางวัล และ 4) การลงโทษ⁷ เป็นการประเมินเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เช่น การเลือกเรียน การดูภาพยนตร์ทางโทรทัศน์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้หล่อหลอมเป็น

บุคลิกภาพของเด็ก แต่อำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ เป็นสิ่งที่ประเมินสัมพันธภาพระหว่างบุคคล และการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล⁹ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างบุตรสาววัยรุ่นและเพื่อนชาย เช่น การแต่งกาย การแสดงความคิดเห็น การมีเพศสัมพันธ์ การคุมกำเนิด เป็นต้น จึงสามารถอธิบายได้ว่ารูปแบบการเลี้ยงดูที่ได้รับจึงไม่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้มีความแตกต่างของอำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ

เมื่อศึกษาถึงรายละเอียดของอำนาจต่อรองในสัมพันธภาพ พบว่า บุตรสาววัยรุ่นมีอำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศค่อนข้างต่ำ เนื่องจากพื้นฐานของสังคมไทยมีความไม่สมดุลของอำนาจในสัมพันธภาพซึ่งมีพื้นฐานมาจากลักษณะทางสังคมเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญแก่เพศชาย (male dominance) ให้เพศชายเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ จะก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมในเรื่องของอำนาจในหลายด้านรวมทั้งอำนาจในสัมพันธภาพทางเพศ^{13,14} โดยผ่าน 1) การครอบงำการตัดสินใจ 2) ความสามารถในการกระทำพฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความต้องการของคู่รัก/คู่สมรสและ 3) ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมของคู่รัก/คู่สมรส ผู้ที่มีอำนาจในสัมพันธภาพจะเป็นผู้ตัดสินใจ และควบคุมพฤติกรรมของอีกฝ่ายให้อยู่ในความต้องการของตนเอง

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาเชิงคุณภาพที่ช่วยให้ความชัดเจนในเรื่องของอำนาจในสัมพันธภาพทางเพศเพิ่มมากขึ้น คือ ผู้หญิงในแถบละตินมีความรู้สึกว่าตนเองไม่มีอำนาจ และไม่สามารถตัดสินใจในการลดความเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Pittman and

Chase-Lansdale¹⁶ ที่พบว่าผู้หญิงแอฟริกัน-อเมริกัน ให้เหตุผลว่าตนเองไม่สามารถต่อรองในเรื่องการใช้ถุงยางอนามัย เนื่องจากไม่มีอำนาจในสัมพันธภาพ และกลัวผลที่ได้รับคือความขัดแย้งในสัมพันธภาพและความรุนแรงที่ได้รับ สอดคล้องกับการศึกษาของอภาพร เฝ้าวัฒนา⁶ ที่ศึกษาในผู้หญิงไทยวัยรุ่นตอนต้นที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่มีอำนาจในการต่อรองเรื่องเพศ การตัดสินใจเรื่องการคุมกำเนิดเป็นหน้าที่ของเพศชาย และในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูและการนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ

รูปแบบการเลี้ยงดูไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างของการนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ ทั้งการนึกคิดที่ใช้ในการมีหรือจำกัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เนื่องจากรูปแบบการเลี้ยงดูเป็นสิ่งที่ประเมินจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และสิ่งที่เป็นประสบการณ์ที่บุตรสาวได้รับจากมารดา และเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะกับเหตุการณ์ เช่น การเรียน การคบเพื่อน เป็นต้น ไม่มีเหตุการณ์ใดที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพทางเพศ ดังนั้นเหตุการณ์เหล่านี้อาจไม่ได้ส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับการนึกคิดที่ใช้ในการมีและยับยั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ซึ่งเป็นการประเมินการนึกคิดที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพ เมื่อศึกษารายละเอียด พบว่า บุตรสาววัยรุ่นใช้การนึกคิดในการจำกัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับการนึกคิดที่ใช้ในการมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะในเรื่องการมีคุณธรรม ร้อยละ 38.9 ใช้เหตุผลที่เกี่ยวกับความไม่พร้อมหรือเด็กเกินไปที่จะมีกิจกรรมทางเพศเป็นที่

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจการต่อรองในสัมพันธ์ภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธ์ภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

นำเสนอว่าบุตรสาววัยรุ่นไม่ได้ใช้เหตุผลเกี่ยวกับความวิตกกังวล (27.1%) และความกลัวเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศ (25.1%) เลย

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดู และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ถึงแม้รูปแบบการเลี้ยงดูไม่ส่งผลให้มีความแตกต่างของพฤติกรรมทางเพศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดของแต่ละรูปแบบการเลี้ยงดูและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบว่า บุตรสาววัยรุ่นที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศมากกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย แบบคุ้มครอง แบบหลากหลาย และแบบเข้มงวด ซึ่งสามารถอธิบายได้จากลักษณะของการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยที่พ่อแม่ทำให้เด็กรู้สึกว่าจะไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ไม่ได้รับคำแนะนำ และการช่วยเหลือ เด็กสามารถทำอะไรได้ตามใจตัวเอง แสวงหาความอบอุ่นจากสิ่งแวดล้อมนอกบ้าน เช่น เพื่อน ๆ ซึ่งทำให้ถูกชักจูงให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงได้ง่าย เพราะเด็กไม่มีภูมิคุ้มกันจากครอบครัว ซึ่งแตกต่างจากผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความยุติธรรม ให้ความรักเอาใจใส่ ใกล้ชิดกับเด็ก รับฟังความคิดเห็นของเด็ก แก้ไขปัญหาโดยการใช้เหตุผล ซึ่งทำให้เด็กและพ่อแม่มีความใกล้ชิดกัน และให้การช่วยเหลือเด็กในโอกาสที่เหมาะสม จึงทำให้เด็กมีความผูกพันในครอบครัวซึ่งช่วยลดแรงผลักดันจากสังคมภายนอกได้

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ DiClemente และคณะ¹⁷ ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการเลี้ยงดูของมารดาและผลลัพธ์ที่ได้ในวัยรุ่น

หญิงแอฟริกัน-อเมริกัน ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า วัยรุ่นหญิงที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีเพศสัมพันธ์น้อยกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบอื่น ๆ และวัยรุ่นหญิงที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีเพศสัมพันธ์มากกว่าผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบรักตามใจในกลุ่มที่เคยมีเพศสัมพันธ์ผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุยังน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเลี้ยงดูและพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นที่อาศัยในชุมชนแออัดประเทศสหรัฐอเมริกา¹⁶ พบว่า วัยรุ่นที่ไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ (less parental monitoring) มีโอกาสที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เช่น ไม่ใช้ถุงยางอนามัยขณะมีเพศสัมพันธ์ (OR=1.7) มีคู่นอนหลายคน (OR=2.0) มีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนที่มีโอกาสเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (OR=1.5)

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

การสร้างบรรทัดฐานในการเลี้ยงดูบุตร เน้นการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย เสริมสร้างทักษะในการสื่อสารสำหรับผู้ปกครองโดยเฉพาะระหว่างมารดาและบุตรสาว จะช่วยให้มารดาได้เรียนรู้การสื่อสารเรื่องเพศที่เหมาะสม เนื้อหาควรเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ ความต้องการทางเพศ ภาวะคุกคามทางเพศ โดยให้การยกตัวอย่างที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน

การบริการ

บทบาทของพยาบาลในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในกลุ่มวัยรุ่นควรครอบคลุมการพัฒนาทักษะของมารดาในการสื่อสารเรื่องเพศ โดยใช้การ

อาภาพร เฝ้าวัฒนา

ยกตัวอย่างคำพูด หรือ คำถามที่ต้องใช้ และวิธีการปฏิบัติต่อบุตรสาว สร้างความเข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการสื่อสารเรื่องเพศ จัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะด้านการปฏิเสธ การยืนยันในความคิดเห็น การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การต่อรองในสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การสร้างคุณค่าในตนเอง การใช้คุณธรรมในการยับยั้งความต้องการของตนเอง

การวิจัย

1. ระดับครอบครัวควรเน้นการมีส่วนร่วมทั้งมารดาและบุตรสาวในการพัฒนาทักษะการเลี้ยงดูและการสื่อสารเรื่องเพศโดยแยกตามความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดู

2. ระดับบุคคลในวัยรุ่นหญิงควรพัฒนาทักษะในการปฏิเสธ การยืนยันในความคิดเห็น การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ การสร้างอำนาจในสัมพันธภาพทางเพศ และการปรับเปลี่ยนความนึกคิดเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ที่ไม่เน้นเพียงสัมพันธภาพ และความอยากรู้อยากเห็น

หนังสืออ้างอิง

1. กองควบคุมโรคเอดส์สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. **สรุปจำนวนผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ที่มีอาการในกรุงเทพมหานคร 2543**. เอกสารโรเนียว.
2. Powwattana A. **Self-discrepancies, negative emotions, cognitive strategies and sexual behaviors among young adult Thai women** [dissertation]. Madison (WI); Univ of Wisconsin-Madison: 2002.
3. Isarabhakdi P, **Sexual attitudes and behaviors of never-married, rural Thai youth** [dissertation]. PI; The Pennsylvania State Univ: 1997.
4. ระวีวรรณ ดนัยดุชฎีกุล. **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการละเว้นเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นหญิงตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร**. การประชุมวิชาการประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2549 โดยสมาคมนักประชากรไทย 23-24 พฤศจิกายน 2549. กรุงเทพฯ; บริษัทจรัสสินทวงศ์การพิมพ์ จำกัด: 2549.
5. Taywaditep KJ, Coleman E, Dumronggittigule P. Thailand (Muang Thai). In: Francoeur RT, editor. **The international encyclopedia of sexuality**. New York: Continuum; 1997. p. 1192-1265.
6. Powwattana A. **Risky sexual behavior model testing of young adult Thai women living in overpopulated communities in Bangkok metropolitan: Self-discrepancy, negative emotion, power in relationship, cognitive strategies, and sexual self-efficacy** [TRF Report]; 2005.
7. Eswara HS. **Family communication pattern and attitude change: An interpersonal approach to the study of social influence**. Mysore: University Printing Press; 1974. p.6-7.
8. Rosenthal D, Feldman S. **The importance of importance: adolescents' perceptions of parental communication about sexuality**. **J Ado** 1999; 22: 835-51.
9. Pulerwitz J, Gortmaker SL, DeJong W. **Measuring sexual relationship power in HIV/STD research**. **Sex Roles** 2000; 42(7/8): 637-60.
10. Tabachnick BG, Fidell LS. **Using multivariate statistics** (4th ed.). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon; 2000.

ความแตกต่างของรูปแบบการเลี้ยงดูต่อการสื่อสารเรื่องเพศระหว่างมารดาและบุตรสาว
อำนาจการต่อรองในสัมพันธภาพทางเพศ ความนึกคิดที่ใช้ในสัมพันธภาพ การรับรู้สมรรถนะทางเพศ
และพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นหญิงที่อาศัยในชุมชนแออัด เขตกรุงเทพมหานคร

11. สารภี ยืนยง. การศึกษาความวิตกกังวลในการสอบ
ของวัยรุ่นที่มีรูปแบบการเลี้ยงดูตามการรับรู้ของ
ตนเองที่แตกต่างกัน [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., 2541.
12. จิรวัดนา แก้วทองเสม็ด. ปัจจัยของพ่อแม่ที่สัมพันธ์
กับการสื่อสารเรื่องเพศกับลูกวัยรุ่น [วิทยานิพนธ์].
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., 2546.
13. DiIorio C. Parsons M. Lehr S. Adame D. Carlone J.
Measurement of safe sex behavior in adolescents and
young adults. *Nurs Res* 1992; 41(4), 203-8.
14. Amaro H. Love, sex, and power: Considering
women's realities in HIV prevention. *Amer Psycho*
1995; 50, 437-47.
15. Wingood GM. Hunter-Gamble D. DiClemente RJ.
Partner influences and gender-related factors asso-
ciated with noncondom use among young African-
American women: Implications for HIV prevention.
J Black Psycho 1993; 19, 190-203.
16. Pittman LD. Chase-Lansdale L. African American
adolescent girls in impoverished communities: Par-
enting style and adolescent outcomes. *J Res Ado*
2001; 11(2), 199-224.
17. DiClemente R. Wingood G. Crosby R, Cobb BK.
Harrington K. Davies SL. Parent adolescent com-
munication and sexual risk behaviors among African
American adolescent females. *J Ped* 2001; 139(3),
407-12.

The Differences of Parenting Styles on Sexual Communication between Mothers and Adolescent Daughters, Power in Sexual Relationship, Cognitive Strategies related to Relationship, Sexual Self-efficacy, and Sexual Behavior among Female Adolescents Living in Slums, Bangkok Metropolis*

Arpaporn Powwattana** Ph.D.

Abstract: The purposes of this study was to examine the difference of parenting styles on sexual communication between mother and adolescent daughters, power in sexual relationship, cognitive strategies related to relationship, sexual self-efficacy, and sexual behavior of female adolescents living in congested communities, Bangkok metropolis. The sample was 343 female adolescents aged between 15-20 years old with average age 17. They answered self-administered questionnaire including parenting styles, power in sexual relationship, cognitive strategies related to relationship, sexual self-efficacy, and sexual behavior. ANOVA with post hoc analysis (Bonferroni) was employed to test the differences.

The results showed that 28.4% of the sample have had sexual intercourse, and 17.8% had sexual intercourse without using a condom. Most (51.6%) were raised by democratic parenting style, followed by over protection parenting style (4.7%). They occasionally discussed with their mothers about opposite sex relationship, sexual intercourse and consequences. They had low level of power in sexual relationship and perceived sexual self-efficacy. Most employed cognitive strategy to limit their sexual activities. Different types of parenting styles influenced perceived sexual self-efficacy: say no ($F = 3.06$, $p\text{-value}=.010$) and precaution ($F = 3.32$, $p\text{-value}=.006$), and frequency of sexual communication ($F = 2.90$, $p\text{-value}=.014$).

Health care service reorientation should focus on mother and adolescent daughter involvement, power in sexual relationship, empowerment, perceived sexual self-efficacy, sexual communication skill development based on parenting styles and social mobilization.

Thai Journal of Nursing Council 2008; 23(4) 56-71

Key words: Parenting styles, Sexual communication, Sexual self-efficacy, Female adolescents, Slums

*This study was funded by Thai Health Promotion Foundation

**Assistant Professor, Department of Public Health Nursing, Faculty of Public Health, Mahidol University